BIBLIOTECA CENTRALA „ASOCIAȚIUNII" SIBIIU

Anul al 55-lea

EXEMPLARUL { In România: 3 lei / In străinătate: 6 lei

Nr. 140 Marți 24 Mai 1938
12 Pagini

Taxa poștală plătită în numerar conform aprobării dir. G-le P. T. T. No. 120.288/932

ABONAMENTE
IN ȚARA
Lei 200 pe 3 luni
Lei 380 pe 6 luni. Lei 750 pe 12 luni. O lună Lei 80
In străinătate în raport cu tarifu poștal și valuta

UNIVERSUL

CELE DIN URMA ȘTIRI DIN LUMEA INTREAGA, TELEGRAFICE ȘI TELEFONICE
REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: BUCUREȘTI, STR. BREZOIANU No. 23-25
CENTRALA TELEFONICA A ZIARULUI: 3.30.10: SECRETARIATUL DE REDACȚIE: 3.30.15

Fondator: LUIGI CAZZAVILLAN
Proprietar: „UNIVERSUL", S. A.
Inscris sub Nr. 160 Trib. Ilfov

ABONAMENTE
IN ȚARĂ
de un an la
UNIVERSUL COPIILOR
ZIARUL CĂLĂTORILOR,
VESELIA, RADIO UNIV.
și UNIV. LITERAR câte
220 lei.
ILUSTR. ROMÂNĂ
și UNIV.-SPORT
câte 500 lei

DIRECTOR
ȘI ADMINISTRATOR DELEGAT
STELIAN POPESCU

Comisiuni și specule

Urcarea continuă a prețurilor la toate articolele, deci scumpirea din ce în ce mai simțitoare a traiului este un fapt recunoscut ca real și de autoritățile publice în atribuțiile cărora incumbă luarea de măsuri și, eventual, de sancțiuni pentru oprirea răului. In deosebi, ministerul economiei naționale se ocupă în mod activ de această chestiune. Comisiuni special înființate cercetează cauzele scumpetei și caută măsurile de înfrânare a ei.

Până acum, s'a ajuns la constatările ce urmează. Cauza de căpetenie a urcării de prețuri la articolele de primă necesitate și de consumație curentă stă în faptul că aceste articole trec dela producător sau primul vânzător și până la consumator prin mai multe mâini. Se scumpesc deci din pricina intermediarilor.

O altă constatare făcută este în sensul că primii cari ar fi dat în timpul din urmă semnalul de urcare bruscă a prețurilor ar fi negustorii de manufactură. Ca o consecință inevitabilă urcarea de prețuri a atins și celelalte articole.

Și o a treia constatare: nimic nu îndreptățește acest fapt al scumpetei. Banul nostru își păstrează — ceeace este esențialul — ca și mai înainte aceiași putere de achiziție, în economia generală a țării nu s'a produs nici un fenomen de natură să influențeze în mod nefavorabil prețurile, precum nici pe piețele străine nu s'a produs acum în urmă vreo turburare sau vreo urcare apreciabilă a prețurilor.

Așa dar, fără putință de tăgadă, ne găsim în fața unei scumpiri artificiale, deci în fața a ceeace numim specule.

Specula, adică deosebirea excesivă între prețul de cost și prețul de desfacere, nu se mărginește, din nenorocire, la articolele de consumație curentă, cum ar fi carnea, ouăle, untul, fructele, legumele, și nici la obiecte de toaletă sau alte articole manufacturate.

Ceva mai mult, dar ceva care, după judecata noastră, prezintă o importanță deosebită și constitue marea problemă de deslegat. Acest „ceva" constă în disproporția izbitoare dintre prețul scăzut al produselor agricole — este vorba de prețul cu care aceste produse sunt vândute de producătorul direct — și prețul prea urcat al fabricatelor industriale. Țăranul vinde eftin grâul sau porumbul și cumpără scump plugul sau pânza din care își face îmbrăcăminte.

Aci, adică în ce privește prețul prea urcat al produselor industriale — inclusiv sau, mai exact, în deosebi al produselor industriei noastre — nu mai poate fi vorba de intermediari. Vând scump producătorii direcți. Putem stabili chiar o regulă așa cum reiese din realitatea faptelor ușor de controlat.

Putem anume stabili regula că orice produs al industriei noastre se vinde la noi simțitor mai scump decât se vinde acelaș produs fabricat în alte țări. Așa e, de pildă, cu stofa de îmbrăcăminte, la fel cu hârtia de tipar sau de scris, precum tot la fel este și cu oricare al articol fabricat.

Firește, industria națională trebue ocrotită și încurajată, dar de aci și până la îngăduința de a vinde pe prețul de specula și de a apăsa, numai în beneficiul unei mâini de oameni, marea massă a populației este o deosebire, care nu trebue să existe.

Așa, dar problema scumpetei este mai vastă și mai complicată. A căuta deslegarea ei numai în luarea de măsuri, care să ducă numai la eftenirea câtorva articole de consumație zilnică, înseamnă a nu o deslega. Astfel de măsuri parțiale și timide nu schimbă și nu înlătură vechiul și constantul fenomen economic, care glăsuește în sensul că urcarea de prețuri la un singur articol — indiferent de natura acestui articol — atrage în mod fatal scumpirea tuturor celorlalte articole.

Iată o stare de lucruri asupra căreia ne permitem să atragem atențiunea ministerului economiei naționale și a comisiunilor însărcinate cu cambaterea speculei.

Citiți la Ultima Oră:

Serioasele evenimente din Cehoslovacia

Problema interzicerii exportului de arme pentru Spania

Un discurs al senatorului american Nye

Washington, 21 (Rador). — Senatorul Nye a pronunțat aseară în fața microfonului un discurs în care a luat apărarea moțiunii tinzând la ridicarea interzicerii exportului de arme și material de război destinate Spaniei.

D-sa a criticat politica d-lui Cordell Hull, ministrul afacerilor străine, considerând-o prea legată de politica d-lui Chamberlain.

A combătut apoi aserțiunile d-lui Hull care susține că renunțarea la legea neutralității ar constitui un pericol pentru Statele Unite și a declarat că va cere comisiei de politică externă a Senatului să revină la atitudinea sa anterioară față de interzicerea exportului de arme în Spania.

Documente din timpul războiului nostru

de R. SEIȘANU

xx

Criza din Septembrie 1916 și atitudinea suspectă a Rusiei

II

In articolul nostru de eri, ocupându-ne de lucrarea istorică a marelui stat major român „România în războiul mondial" (vol. II), am atras atenția asupra unor documente privitoare la colaborarea militară ruso-română, așa cum au conceput-o conducătorii Rusiei de-atunci și cum a practicat-o marele cartier general al armatei rusești. Nevoind să respecte angajamentele ce le-a luat prin convenția militară încheiată cu noi, în ajunul intrării în acțiune a României, Rusia a refuzat, sub diferite pretexte și planuri, să dea ajutorul impus de situația critică ce se crease în Septembrie 1916, atât pe frontul Dobrogei, în urma bătăliei dela Turtucaia, cât și pe frontul Transilvaniei, în urma concentrării forțelor germane, aduse de pe frontul de Vest.

După cum reese, atât din documentele ce s'au publicat în lucrările istorice, apărute după 1918, cât și în vol. II din „România în războiul mondial", apărut zilele trecute, sub îngrijirea serviciului istoric al Marelui stat major român, Rusia a încercat să exploateze criza ce se declarase pe frontul Transilvaniei și pe cel dobrogean, ca să sugereze M. C. G. român, un alt plan de operațiuni, prin care se urmărea, scopuri politice și militare, în opoziție cu atingerea obiectivelor fixate în planul nostru inițial de operațiuni.

Așa, de ex. cum s'a produs criza pe cele două fronturi române, generalul Alexieff, șeful marelui stat major rus, recomanda comandamentului de căpetenie român... „liniștea" și „calmul" în ce privește judecarea situațiilor; schimbarea planului de acțiune în curs; concentrarea de forte luate de la armatele I, II și IV române, în regiunea Silistra, pentru a se uni cu flancul drept al trupelor din Dobrogea de sub comanda generalului Zaioncikowski.

Generalul Alexieff comunica atunci opiniile și planul său:

„Nu este niciun motiv a ne frământa pentru că se poate întâmpla ca, temporal, ofensiva în Transilvania să înceteze; din această parte nu vine până în prezent românilor nicio amenințare; iar cucerirea teritoriului Transilvaniei de către români nu va fi prejudiciată.

Este necesar a se asigura invazia în Transilvania contra unei eventuale presiuni puternice din partea Austro-Germanilor.

In acest scop va fi nevoe de a se modifica planul ofensivei în Transilvania, schimbând centrul de greutate al loviturii principale pe frontul Brașov-Dorna Vatra.

Prin aceasta se asigură legătura cu flancul stâng al armatei noastre și, treptat, cucerirea terenului până la linia Sighet-Sibiu, în care caz s'ar putea obține 4, sau 5 divizii peste efectivul, care se găsește la sud de Dunăre. Aceste divizii vor fi desășurate pe linia Silistra-Dobrici".

Șeful marelui stat major rus, considera realizarea grabnică a acestui plan „mai justă și mai necesară decât mișcarea riscată spre Vest a generalului Zaioncicowski, mai ales când flancul stâng este descoperit".

Această ultimă observație e în legătură cu ordinul ce l-a dat marele cartier general român la 25 August 1916, generalului rus, Zaioncikowski, de a ataca cu corpul său, ce era la Nord de Bazargic (Dobrici), forțele bulgare dela Turtucaia.

In urma știrilor pe care guvernul român și cartierul general român le comunicase cartierului general rusesc, cu privire la concentrările mari de trupe germano - austro - ungare în Transilvania și la sud de Dunăre, la 15 Sept. 1916, generalul Alexieff, răspundea prin contra întrebări și afirmații optimiste:

„Unde sunt, deci, în rezumat, cauzele care inspiră o asemenea îngrijorare guvernului român?"

Și el constata lipsa unor date reale, certe, care să confirme „apariția unor trupe inamice, fie în Transilvania, fie la sud de Dunăre, în cantități de natură a inspira o oarecare alarmă".

Care era însă realitatea?

Până la acea dată (15 Sept. 1916), erau concentrate în Transilvania: 8 divizii inf., un corp alpin, 2 brigăzi de munte, 2 brigăzi mixte, 2 divizii de cavalerie, aduse în majoritate de pe frontul de Vest; iar la sud de Dunăre, 3½ divizii bulgare, 2 divizii turcești, o brigadă germană, o divizie de cavalerie bulgară, o divizie bulgară și o divizie germană.

In istoricul Marelui stat major român se spune:

„De fapt, M. C. G. rus cunoștea puternica presiune a bulgarilor în Dobrogea, ca și primul atac inamic dela Jiu; deasemenea fusese informat încă de la 6.IX, că în zona Sibiu sunt anunțate sosiri de noui forțe germane; iar la 14 și 15 IX, că germanii atacă puternic în acea zonă; în fine, că inamicul intenționează să concentreze în Transilvania 14 divizii" (p. 842).

Știa aceasta și totuși, generalul Alexieff afirma, că nu știa nimic și nu pricepea de ce se alarmează degiaba guvernul și marele cartier general român!..

Alt fapt caracteristic.

Generalul Alexieff comunica la 18 Sept. 1916, primului ministru al României, Ion I. C. Brătianu, că dacă va fi nevoe, „armata IX-a rusă va fi întărită cu noui forțe, în afară de cele hotărîte" **în legătură cu operațiunile ce le proectase.**

Ori, în aceeași zi, generalul Brussilow, raporta marelui cartier general rus „că armata IX-a rusă nu poate executa un atac energic din cauza forțelor sale slabe și a întinderei frontului (240 verste = 255 km.)!

Când armata a IX-a germană (Falkenhain), a început ofensiva în Transilvania în contra armatei a II-a române, s'a cerut Rușilor să trimită imediat în regiunea Toplița (Transilvania) 3 corpuri de armată.

La 23 Sept. Ion I. C. Brătianu telegrafia generalului Coandă,— atașat pe lângă marele cartier general rus:

„Am fost respinși dela Făgăraș la Zărnești și Vlădeni de un inamic superior în număr, care astfel se apropie de frontieră.

Față de iminența pericolului, comunicați-mi în câte zile trupele ruse vor putea fi la frontiera română, pentru a trece în Transilvania".

Generalul Coandă a comunicat apoi răspunsul generalului Alexieff:

„Gen. Alexieff, după ce a ascultat expunerea gravei situații a armatelor I și a II-a, asvârlite la frontieră, a răspuns, că informațiile neprecise ce i s'au dat, nu-i permit să știe dacă... este o demonstrație, sau pregătirea unei lovituri decisive".

Guvernul român a insistat, cerând ajutoarele necesare, impuse de gravitatea situației și de interesele comune ale aliaților și accentuând că orice întârziere, fie ea chiar de 24 ore, „poate fi ireparabilă".

Generalul Alexieff a recomandat atunci, ca trupele române „să reziste pe pozițiile ocupate în prezent, iar în acelaș timp Stawka (M. C. G.) studiază crearea unei masse rusești, care se va putea concentra peste 15 zile în zona Galaților de unde va fi întrebuințată în raport cu situația"...

Din cele expuse reese cu prisosință, că în faza critică a operațiilor armatelor române din Transilvania și Dobrogea, comandamentul rus, desigur că în urma indicațiilor ce i s'au dat din partea guvernului din Petrograd, a făcut tot ce i-a stat în putință, să refuze, sub diferite pretexte, concursul și ajutorul ce era dator să-l dea României, în calitate de „aliată" a Rusiei. Răspunsurile generalului Alexieff nu lasă nici o îndoială în această privință.

R. SEIȘANU

Canada aprobă politica externă a Marei Britanii

Ottawa, 21 (Rador). — *D. Mackensie King, președintele consiliului, într'un discurs pronunțat aseară, a aprobat politica externă a Marei Britanii, declarând: „Cred că spiritul și scopul politicei externe a Marei Britanii este de a încuraja spiritul de bunăvoință și cooperare între națiuni și că guvernul englez caută, înainte de toate, să mențină pacea în Europa și în omenire".*

D. Mackensie King constată că Marea Britanie dovedește acum un spirit mai desvoltat de cooperare și bunăvoință decât în precedent, dar că ea a dat avertismentul că pacea și războiul stau în cumpănă.

Dispozitivele speciale pentru înlăturarea pământului în care se găsesc rubinele. Rubinele sunt proectate către margine iar pământul este înlăturat prin tubul din centrul sistemului.

Vizita Marelui Voevod Mihai la Târgoviște

Târgoviște, 21 Maiu

A. S. R. Marele Voevod Mihai, însoțit de un grup de profesori a sosit azi dimineață, în orașul nostru.

Marele Voevod a vizitat în amănunțime toate bisericile istorice ale orașului, unde a făcut cursuri de istorie. După amiază Alteța Sa a vizitat parcul și capela familiei Văcărescu, din comuna Văcărești, după care a plecat spre București.

xXO❖OXx

D. MUNTERS...

delegatul Letoniei și președintele celei de a 101 seziuni a consiliului Societății Națiunilor, care s'a închis deunăzi la Geneva

xXO❖OXx

Incăerare provocată de un evreu intr'un sat din Lituania

Kaunas, 21 (Rador). — *Ziarele descriu pe larg o încăerare ce s'a produs în localitatea Tesze.*

Evreii ortodoxi, indignați contra unui bărbier evreu care lucra Sâmbăta, au încercat să-l linșeze.

Poliția a fost silită să intervină. Cum mulțimea refuza să se împrăștie, poliția a făcut uz de granate lacrimogene.

Au fost arestate mai multe persoane, între cari și patru rabini.

xxO❖Oxx

Legitimiștii unguri au trecut în tabăra mișcării de dreapta

Budapesta, 21 (Rador). — *Corespondentul agenției „D. N. B." transmite:*

„Magyarsag", până acum ziarul cel mai important al legitimiștilor ungari, anunță în prima pagină a numărului său de azi că a trecut în tabăra mișcării de dreapta, și că va servi în viitor ideile naționaliste și autoritare.

D. Peihoe, care a fost până acum redactor șef al ziarului, s'a retras, fiind înlocuit prin d. Rupprecht, care devine redactor prim și editor responsabil.

Tot în numărul său de azi ziarul, prin pana d-lui Rupprecht, anunță fidelitatea și lealitatea sa față de guvernul prezidat de d. Imredy.

ASPECTE SOCIALE DIN ARDEAL

ACTIVITATE EXTRAȘCOLARĂ

de I. AGÂRBICEANU

Școala primară de după războiu, pe lângă meritele incontestabile ce le are în unificarea graiului și revenirea la costumul românesc în multe sate unde a fost părăsit, mai are un merit deosebit prin activitatea culturală extra școlară a corpului didactic primar. Ministerul școalelor a dat, dela începutul României mari, instrucții și a luat dispoziții pentru o îndrumare unitară a acestei activități prin centre și cercuri culturale, cu serbări culturale pentru popor.

In Ardeal această activitate extrașcolară a învățătorului nu era necunoscută nici înainte de unire. El a fost, alături de preot, factorul principal prin care Asociațiunea Astra lucra la sate. Învățătorul, cu preotul, au organizat celea dintâi coruri sătești, și a pregătit tineretul pentru reprezentații teatrale. Adeseori învățătorul a fost instructorul analfabeților adulți; a învățat pe elevii claselor superioare, și pe alți tineri, altoitul pomilor, sau stupăritul rațional.

Totuși trebue să recunoaștem cu bucurie și satisfacție că corpul didactic primar, după unire, a lucrat mai mult și mai intensiv pentru popor, în afară de datoria pur profesională, decât antecesorii.

Motivele cred că nu mai e nevoe să le mai enumărăm. Voiu pomeni numai trei împrejurări mai favorabile pentru activitatea culturală de după unire: un corp didactic mai numeros, multe școli având mai mulți învățători, și local școlar mai corespunzător, cu o sală mai mare care putea fi și adăpost pentru mici spectacole; libertate deplină de manifestare, cu nici o piedecă din partea autorităților, ba chiar cu sprijinul acestora; și, în sfârșit un program de lucru ce venia de la minister, și, cu toate că vorbea în el de activitate extrașcolară, e totuși obligator, întrucât notările în fișa de serviciu a învățătorului se fac și după această activitate extrașcolară.

Inainte de unire aceste mici festivaluri culturale sătești se obicinuiau în Ardeal cu prilejul examenului de sfârșit de an, prezidat de protopopul locului, și cu prezența multor părinți.

Se mai înjghebau, deși nu obicinuit, la praznicele mai mari, mai ales în satele cari aveau tineret și la școlile secundare. Apoi cu prilejul propagandei culturale făcute de Astra, și mai ales cu ocazia adunărilor generale a despărțămintelor acestei instituții.

După unire, ele au sporit în mod simțitor. S'a ajuns până la festivalul lunar regulat, sau la cel de patru-cinci ori anual.

Producțiile acestea culturale, ori cât de modeste ar fi fost, de la originea lor, și ori cât de fără pretenții ar fi încă chiar azi, au fost primite cu mare însuflețire din partea sătenilor. Ele le dau prilejul cel mai plăcut de a lua contact cu cultura românească.

Cititul, afară de acela al ziarului săptămânal, nu s'a prea încetățenit nici până azi în lumea satelor, cu toate că acum avem neasemănat mai multe biblioteci sătești decât înainte de unire. Unde se nimerește câte un învățător, el însuși pasionat cetitor, se poate înregistra un spor frumos și în folosirea bibliotecii sătești. De asemenea unde se pot afla douăzeci-treizeci de volume dintre celea mai potrivite pentru popor. Dar, până azi, bibliotecile sătești sunt folosite în cele mai multe locuri, numai de către elevii cursului superior.

La festivalul cultural vine însă toată lumea bucuros. Dacă el n'ar fi alcătuit decât din recitări de poezii naționale, din cântece școlare și dansuri, face totuși o bună impresie în publicul ascultător.

(Continuare in pag. 2-a)

SCRISORI DIN LONDRA

SPANIA

de AUGUR

Londra, Mai

Să analizăm din nou situația din Spania. Bine înțeles, din punct de vedere strategic, războiul civil de acolo e câștigat de naționaliștii generalului Franco. Dar agonia se prelungește, grație ajutoarelor cari continuă să sosească la Barcelona. Faptul acesta nu poate schimba rezultatul final dar îl face să întârzie, creînd în acelaș timp o adevărată amenințare, — așa cum o vedem acum, — pentru relațiunile anglo-franceze.

Ducele, când a vorbit zilele trecute la Genova, a crezut de folos să expună cu sinceritate brutală fondul chestiunii privitoare la relațiunile între țara sa și Franța, spunând că italienii și francezii se găseau pe părțile opuse ale baricadei spaniole, și că faptul acesta constituia un obstacol posibil la încheierea negociațiilor între ei, la Roma. Intr'un articol precedent comentasem această declarație, în sensul că Ducele voia să înregistreze un protest față împotriva termenelor Comitetului internațional de neintervenție în Spania, nude se părea cu neputință să se ajungă la un acord definitiv care ar fi îngăduit să se închidă frontiera Pirineilor trecerii armelor și a muniților pentru republicanii din Barcelona. Ducele are impresia că se creiază nenumărate dificultăți, spre a amâna data acestei închideri care nu e pe gustul numeroșilor partizani ai Rusiei, dela Paris.

Faptul important, după părerea noastră, este că în această chestiune a închiderii frontierii Pirineilor, interesele britanice și italiene concordă, căci cele două guverne voesc să vadă lichidată cât mai curând chestiunea spaniolă, ca să poată fi definitiv consolidat pactul anglo-italian. Dela data la care am scris articolul menționat, am continuat să aprofundăm problema. Era vorba să stabilim cât mai exact cu putință cauzele care au îndemnat pe Duce să facă neplăcuta declarație asupra relațiunilor sale cu Franța. De-atunci am fost întăriți în convingerea noastră că Ducele dorește să isprăvească cu toată această aventură spaniolă. Tocmai pentrucă vrea să părăsească Spania, se irită împotriva a tot ce se opune împlinirii dorinței sale. Acum vreo două săptămâni, un trimis special s'a înfățișat anume Ducelui, ca să-i comunice informațiunile pe care le posedă generalul Franco asupra furniturilor de arme și muniții cari, într'un ritm din ce în ce mai accelerat, sosesc republicanilor la Barcelona. De altfel, această știre nu era menită să surprindă pe șeful guvernului italian, care o mai primise prin serviciul său special. Să adăogăm că informațiile pe care le avem noi, la Londra, se aseamănă cu acelea ale generalului Franco. Fără să mai intrăm în amănunte, să spunem numai că, în ce privește avioanele din sursă sovietică, s'a constatat sosirea ve la frontiera Pirineilor, a mai mult de 200 de aparate construite în uzinele rusești, după modele americane. Mussolini, legat irevocabil de cauza generalului Franco, vede atunci apropiindu-se momentul când îi vor fi cerute noui ajutoare, spre a sprijini pe națio-

(Continuare in pagina 2-a)

CRONICA ȘTIINȚIFICĂ

RUBINUL

de prof. CHR. MUSCELEANU

In câteva cronici științifice am vorbit despre pietrele prețioase, insistând mai cu seamă asupra perlei și diamantului. O altă piatră prețioasă, apreciată de asemeni de public este rubinul.

Din antichitate rubinul s'a bucurat de o deosebită atențiune mai cu seamă pentru virtuțile speciale care i se atribuiau. Rubinul aducea bună înțelegere în căsnicie, făcea mai elocvent și mai curajos pe cel care îl purta și contribuea la realizarea tuturor speranțelor. Numai una din aceste virtuți dacă ar fi avut și tot ar fi fost căutat de toată lumea. La acestea se mai adaugă și unele virtuți medicinale, fiind considerat că poate să vindece unele boale, în special cele de ochi.

Romanii deosebeau două feluri de rubinuri: *rubinul oriental (carbunculus indicus, masculin) și rubinul spinel (carbunculus indicus, femenin).* Numele acesta de *carbunculus indicus* se găsește la istoricul *Plinius cel bătrân,* care a trăit între anii 23—79 înainte de Cristos. In ceiace privește valoarea acestei pietre prețioase, naturalistul grec *Theophrast* spune că a trebuit să dea *40 „bucăți de aur"* pentru un rubin „foarte mic", iar Benvenuto Cellini a dat 800 de „monezi de aur" pentru un rubin de un carat; prețul unui diamant de aceiași mărime fiind atunci numai de 100 „monezi de aur".

Un rubin celebru, de mărimea unui ou de porumbel a fost în posesia rajahului de Burmah; un altul tot atât de celebru este rubinul pe care sunt gravate cuvintele „Sheik Sephy". Șahul persiei avea un rubin de 175 carate (5 carate fac un gram). Cel mai mare rubin însă a fost dat în dar de Gustav al III-lea, regele Suediei, împărătesei Rusiei, Caterina II-a. Acest rubin avea mărimea unui ou de găină. In 1918, la 11 Noembrie, a fost găsit în Birmania un rubin dintre cele mai frumoase de 43 carate, numit „Rubinul păcii". Acest rubin s'a vândut la Paris cu 30.000 lire sterline, circa treizeci milioane lei.

Astăzi regiunile renumite pentru găsirea rubinelor sunt: Siam Cambodge, Afganistan, Australia, Madagascar. Cea mai mare producțiune însă este în Birmania. Producțiunea din această regiune bogată din Indo-China este egală cu producția dată de celelalte mine din întreaga lume. In aluviunile fluviilor Irauaddy și Pagu s'au găsit cantități mari de rubine. Astăzi se fac exploatări în trei regiuni în Birmania: Mandalay, Mythyma și Mogok.

Legenda spune că un țăran birman a găsit o piatră care avea o coloare roșie și o strălucire cu totul deosebită de a celorlalte pietre. După această descoperire, o adevărată pasiune a cuprins pe țăranii birmani din acea regiune ca să caute pietre asemănătoare. Negustorii de pietre prețioase n'au întârziat să apară și să cumpere la început cu prețuri foarte mici, bogățiile imense adunate de către populația locală. In scurtă vreme întreaga regiune a căpătat un renume mondial pentru frumusețea și valoarea rubinelor. Indigenii au început să se unească, formând mici grupuri pentru exploatarea în comun.

S'au săpat puțuri și galerii în toate părțile în căutarea pietrei cu strălucirea minunată în bătaia razelor Soarelui. Stratele în care de obicei se găsesc rubinele erau la 5—6 metri dela suprafața pământului. La această adâncime se ajunge la stratul numit „bayon" a cărui grosime variază dela 1 metru la 1,50 metri, în care se găsesc cele mai multe rubine. Materialul pământos din acest strat se scoate afară cu găleți și este supus la o spălare sistematică într'un jghiab înclinat. Pământul și materialul mai ușor este luat de curentul de apă, iar pietrele prețioase apar strălucitoare pe fundul jghiabului. Pietrele sunt adunate de oameni cunoscători care dintr'o singură privire stabilește aproximativ valoarea fiecăreia, grupându-le în saci speciali. Deobicei se fac 12—14 categorii deosebite care se trimit la direcția centrală.

In regiunea Mogok o societate engleză are monopolul exploatării rubinului. In această regiune s'au făcut instalațiuni speciale pentru o exploatare cât mai intensă și mai economică. Operația însă cea mai grea, atât a micilor exploatări cât și a societăților mari este controlul lucrătorilor care întrebuințează tot felul de mijloace ca să-și însușească din aceste pietre.

Pietrele după ce au fost grupate și curățite sumar în ateliere speciale sunt trimise în Europa pentru ca să li se dea formele și aspectul așa cum sunt vândute de bijutieri.

In munții Jura, în Franța, sunt cele mai renumite instalațiuni pentru tăiat rubine. Se obțin în aceste mici uzine rubine de nuanțe și forme foarte variate. Coloarea variază dela roz până la roșu închis. Rubinele cele mai prețioase sunt cele care au coloarea roșie ca sângele de porumbel sau coloarea stacojie.

Din punct de vedere chimic rubinul este un oxid de aluminiu în care se găsesc cantități foarte mici de oxid de crom. Acest din urmă oxid dă coloarea pietrei.

In rubinul oriental numit și *„rubinul spinel"* intră oxidul de magneziu și sesquioxidul de aluminiu. *Rubinul oriental (spinel)* este mai ușor ca rubinul numit occidental (densitatea 3,7 la cel oriental și 4,1 la cel occidental) nu este atât de dur și cu mult mai puține nuanțe. Rubinul occidental natural cristalizează în *octaedri regulați.*

Se mai cunoaște un rubin special care are coloarea roză în lumina reflectată, iar când îl privim prin transparență este albastru.

„Rubicelul" este o varietate cu coloarea roșie portocalie. In coroana regelui Angliei sunt câteva rubine portocalii de o valoare foarte mare.

De câtva timp în regiunea *Annecy* în *Haute-Savoie* și la *Jarrie* în Isère s'a creat o industrie întinsă pentru fabricarea rubinelor. Rubinele sintetice sunt astăzi foarte mult răspândite imitând cu o perfecțiune desăvârșită rubinele naturale. Pentru acest motiv astăzi

(Continuare în pag. 2-a)